

Ar tautastērpu stingrāks mugurkauls

Līvānu rokdarbnieču slava izsenis tālu aizskanējusi, viņu austās segas, galdauti un dvieļi, adījumi, tamborējumi, izšuvumi apbūruši skatītājus ar savu krāsu salikumu, rakstiem un smalkumu ne vienā vien izstādē. Daudzas rokdarbnieces apvienojušās Līvānu Tautas lietišķās mākslas studijā "Dubna", kuras vadītāja Inese Valaine labi pārzina arī pārējās vietējās rokdarbnieces un zina nosaukt vai katru, kas auž, izšuj vai ada.

Šoreiz "Novadnieka" mērķis, neilgi pirms kārtējiem Latvijas Vispārējiem dziesmu un deju svētkiem tiekoties ar "Dubnas" rokdarbu meistarēm, bija parunāties par tautas tērpu darināšanu, iepazīties ar tām, kas pašas savām rokām sev sagatavojušas latviešu sieviešu skaistāko rotu un audušu vai izšuvušas tērpu sastāvdaļas arī priekš citiem. Inese Valaine nosauca daudzas, pirmām kārtām Līvānu 1. vidusskolas skolotāju Maiju Kulakovu, kuras gatavotais tērps savulaik guvis visaugstāko novērtējumu valsts mēroga skatē. Līga Eiduka Jersikā, Silvija Lojāne, Anna Kuzņecova, Anna Prikule, Janīna Pupiņa, Eleonora Jakovele Līvānos, — cits pēc cita tika minēti šie un citi uzvārdi. Protams, arī Inese pati īpašās reizēs ģērbj savām rokām darināto tautas tērpu.

Tautas lietišķās mākslas studijas "Dubna" telpās, kas pēc nesen veikta remonta ieguvušas acij daudz tīkamāku un darbam patīkamāku izskatu, tikāmies ar vairākām "Dubnas" rokdarbniecēm.

Ar tautas tērpu mugurā jūtas svinīgi

Anna Kuzņecova uz tikšanos ar žur-

● Anna Kuzņecova (no labās) kopā ar Tautas lietišķās mākslas studijas "Dubna" vadītāju Inesi Valaini spriež, kādos gadījumos pie tautas tērpa nēsājams tamborēts priekšauts. Tas un tautiskie brunči darināti Annas rokām.

nālistiem līdzī paņēmusi pašas austos tautiskos brunčus un tamborētu priekšautu. Studijā viņa darbojas jau 18 gadus, — no brīža, kad aizgājusi pensijā, un brunčis bijis viens no pirmajiem darbiem. Pati notamborējusi arī priekšautu, kam raksts ņemts no līdzīga — 100 gadus veca — priekšauta. Tā paraugs bijis publicēts rakstu grāmatā ar paskaidrojumu, ka ir Vārkavas pagasta priekšauts.

Savām rokām darināta arī aube. Villaine gan esot tikai ikdienas, ne svētku. Kādreiz senās latvietes darbdiēnā nēsājušas austos brunčus un uz pleciem segušas ikdī-

nišķu zilu seģeni. Tāda ir arī Annai. To viņa lieto dažādos pasākumos, kuros piedalās "Dubnas" rokdarbnieces, piemēram, kad dodas uz izstādēm.

Pašlaik Rīgā notiek dziesmu svētku nedēļa, un vienlaikus galvaspilsētā skatāma pašu labāko Latvijas rokdarbnieču darbu izstāde. Tautas lietišķās mākslas studija "Dubna" pārstāvēta gan ar segām, gan galdautiem, plecu lakatiem, dvieļiem, jostām. Uz Rīgu aizceļojis arī Annas Kuzņecovas austais galdauts un sega, kas tapusi nesen. Vēl stellēs bijuši, kad komi-

sija no Rīgas ieradusies izvēlēties darbus.

Anna Kuzņecova teic, ka ar tautas tērpu mugurā jūtas svinīgi, ka tas it kā uzliek pienākumu justies vairāk atbildīgam par savu studiju, par darbiem, par audējas vārdu. Viņa apņēmusies tautas tērpu noaut arī savai mazmeiņai, kas tagad mācās mūzikas skolā.

Bruncim vajadzīgi trīs metri

Tautas tērpa brunču sašūšanai vajadzīgi trīs metri auduma, stāsta "Dubnas" audēja Janīna Pupiņa, kas ne reizi vien izpildījusi pasūtījumus lindraku aušanā. Lai vai kāda nēsātāja — tievāka vai dūšīgāka, bet trīs metri jāsakroko krunciņās ap vidukli. Kaut brunčiem sānos tikai viena vile, sašūt nemaz nav tik vienkārši, bet vajadzīgas īpašas iemaņas, lai auduma malas neizirtu. Garuma ziņā gan visi gabali vienādi, brunču garumu piemēro, atlokot apakšmalu.

Krunciņas, — un nekādu ieloču, — par šūšanu strikti noteic Anna Prikule, kas uz tikšanos ieradusies krāšņā tautastērpā, kura visas sastāvdaļas, izņemot jostu, pašas rokām austas, šūdinātas un aditas.

Viņas darinātos tautas tērpus nēsājušas un joprojām nēsā desmitiem sieviešu un meiteņu. 20 gadus Annas kundze nostrādājusi Jēkabpilī, pēc tam 20 gadus — Līvānos. Tas — Latgales, bet šitais no Krustpils novada, tas — precīzi pēc parauga Vēstures muzejā, viņa raksturo "Dubnas" telpās apskatāmos tērpus. Pašai galvā aubīte, kurai līdzīgas neesot. 78 gadus vecās (joprojām jaunās!) kundzes valoda raita un moža, atceroties, kā gājis Jēkabpilī, kur bijusi apvienības "Daiļrade" dibināšanas organizētāja un pirmā vadītāja.

Turpinājums 11. lappusē.

Lappusi sagatavoja L. Rancāne

Ar tautastērpu stingrāks mugurkauls

Sākums 6. lappusē.

Vecās rokdarbnieces un pulciņu vadītājas meiteni no Latgales pieņēmušas ar lielām bažām, nelabvēlību, bet Anna veiksmīgi izturējusi konkurenci un pēc gada jau varējusi organizēt izstādi ar televīzijas uzaicināšanu. Audusi tautas tērpus neskaitāmiem koristiem un dejojājiem. Pēc tam "Daiļrade" organizēta Līvānos.

Uz Annas kundzes pleciem ļoti bagātīgi pašas izšūta, grezna villaine. Aube izrotāta ar krāsainiem izšuvumiem. Tas arī ir neparastais, jo tās vienmēr ir baltas. Arī viņai tāda esot. Krāsainajai raksts nozīmēts Vēstures muzejā. Annas kundzes tautiskajam tērpiem – gadi 40. Darbojusies un vadījusi folkloras ansambli, kas saucies vispirms "Silva", pēc tam "Latava". Senāk arī Vasarsvētkos un Lieldienās sievietes ģērbusas tautastērpus, tāpat kā maijā, ejot dziedāt pie krucifiksa. Anna kopā ar otru meiteni audusi arī tautastērpu brunčus un šuvusi vainadziņus, ko ģērba sagaidītājas, kad Romas pāvests ieradās Aglonā. Arī sešenes bija austas Līvānu "Daiļradē". Viņas austos tērpus nēsā gan folkloras kopas "Turki", gan Līvānu deju kopu, gan "Ceiruleiša" dalībnieki. Darinājusi arī jostas baznīcas karogiem.

Kad ar Annu par brunčiem, villainēm un jostām pārrunāts, Ja-

nina Pupiņa un Inese Valaine pastāsta par zeķēm, kas velkamas pie tautas tērpa – tām jābūt baltām, no kokvilnas adītām, mežģīņu zeķēm. Kājās jāauj meļnas kurpes ar siksnīņu. Kurpes gan tiekot pasūtītas apavu darbnīcā. Pie Krustpils tērpa velk arī vilnas zeķes ar krāsainu valnīti.

Janīna, tāpat arī pārējās "Dubnas" audējas un Inese, brunčus audušas vienlaicīgi. Bet villaines darināšanai Janīna izmantojusi "barteri", — viņa draudzenei noaudusi segu, vietā saņemot izšūtu villaini, kam pamatni bija noaudusi pati audēja. Kad tautastērps uzvilkt, ir lepnāka stāja un stingrāks mugurkauls, cilvēks uzreiz atšķiras no pārējiem, atzīst Janīna. Ar viņas austajiem tērpiem svētkos staigā divi Atašienas pašdarbnieku kolektīvi.

Inese aicina pievērst uzmanību Eleonoras Jakoveles skaistajai blūzei, — to esot izšuvusi Silvija Lojāne. *(Plašāka informācija par Silviju Lojāni 6. lappusē).* Lai brunču aušanai salasītu nepieciešamās krāsas dziju, nākoties mērot arī tālāku ceļu, parasti līdz Ogres, kur plašāks piedāvājums, stāsta Eleonora. Viņas tērpa mīļākā audusi Inese, kurai atkal savs sakāmais, jo, raugi, Janīnai esot krāsainā josta ar "ziedaino" maliņu, Annai – ar rakstaino maliņu, bet šitā – bez krāsainās maliņas. Jostas mezglam sievietēm jābūt sānos, vīriešiem –

● Anna Prikule (no labās), Janīna Pupiņa, Eleonora Jakovele izvēlas dziju nākamajiem aušanas darbiem. Foto: A. Šņepsts

priekšā, un gali viņiem jāaizbāž vidukli aiz jostas, — tautas tērpu audējas skaidro vismalkākās nianšes rakstu un krāsu salikumā, valkāšanas manierē. Neiederoties arī vestes, bet tās *dubnietes* vairāk nēsājot praktiskai vajadzībai, piemēram, Brīvdabas muzeja gadatirgū, kad ar villainēm plecos neērti darboties.

Tautas tērps – latviešu pirmā gudrību enciklopēdija, pazīšanās zīme, vizītkarte par vietu, no kuras cilvēks nācis, par viņa nodarbošanos, par stāvokli sabiedrībā. Raksti jostās, blūzēs – maģiskas zīmes aizsardzībai, labklājībai, saktas – pārticības simbols, vainags – meitenes goda un lepnuma apliecinājums. Katram

izšuvuma dūrienam, katrai zīmei, krāsai ir sava nozīme, kā burtam grāmatā, kura jāmacās lasīt.

Ar pašvaldības piešķirto autobusu "Dubnas" audējas svētku laikā devās uz Rīgu, lai piedalītos savu darbu izstādē. Lepnas, iznesīgas un cēlas pašu darinātajos tautastērpos.

Korvoldnējs. - Nr. 49 (2013, 5. jūl.), 11. lpp.